

16.10.2024 Eigarmøte – Eigna og godkjente lokale IKAMR

Bakgrunn

Formålet til selskapet er å vere ein regional arkivinstitusjon knytt til heilskapleg samfunnsdokumentasjon. Vi skal vere arkivfagleg kompetanseinstitusjon for eigarane. Selskapet skal forvalte, formidle og styrke arkiva til eigarane, og med dette bidra til måloppnåing av føresegner og intensjonar i arkivlova, medrekna særskilt å fungere som godkjent arkivdepot for eigarane¹. For å kunne løyse oppdraget og formålet er selskapet avhengige av eigna og godkjente kontor og arkivlokale.

I sak 43/20 Sikre arkiv for framtida vedtok styret på bakgrunn av strategiplan for 2016-2020 å gjennomføre ei tilstandsvurdering av dagens lokale og ein forstudie for framtidige lokale basert på krava i arkivforskriften:

Vedtak:

- Styret ber om at dagleg leiar presentere eit mandat til forstudie på styremøte i desember 2020.
- Det kan innleies ekstern bistand til selve forstudiet med forbehold om styrets godkjenning.

Rapporten^{vi} konkluderer med følgende:

Dagens lokaler ikke vil kunne fylle dagens behov til magasinplass utover 3 til 4 år frem i tid. Lokalene har heller ikke en kvalitet på bygg og tekniske anlegg som gjør at lokalene oppfyller kravene til et arkivbygg som er definert i arkivloven med forskrift og Riksantikvarens forskrift. Leieavtalen med huseier er inngått med forutsetning om at disse kravene oppfylles. Kravene er lagt ved som en del av signert leiekontrakt. Forskriftskravene har ikke vært oppfylt ved overtagelse av de enkelte leieforholdene. Stadige lekkasjer og et ustabilt klima i magasinene er et gjentakende problem. Huseier har forsøkt å gjøre forbedringer, men det har ikke vært tilstrekkelig til å oppfylle disse kravene.

Etter OPAK AS sin vurdering oppfyller lokalene heller ikke lokalene Arbeidsmiljøloven med Arbeidsplassforskriften. Planløsningen av lokalene, atkomst, varemottak og kontorplassering er ikke hensiktsmessig for virksomheten og skaper ekstra belastninger for personalet. Det gjelder særlig varemottak og håndtering av arkivmateriale fra varemottak til ordning og videre til magasiner. (Se utfyllende beskrivelse i pkt. 2)

.....

På bakgrunn av det som er gjennomgått i eksisterende bygg og mulighet for leie av tilleggslokaler vil vi anbefale at man ser etter nye lokaler for virksomheten for OPAK kan ikke se at en videreutvikling av det eksisterende kan gi en god løsning hverken teknisk eller funksjonsmessig^{vi}.

Framtidige lokale for IKAMR

Arkivet er hjartet i eit velfungerande demokratisk samfunn. Arkivet vaktar historiske dokument og informasjon som sikrar ansvar og openheit. Interkommunalt arkiv for Møre og Romsdal er ein nøkkelaktør i å bevare det lokale og nasjonale kollektive minnet. Arkivet legg grunnlaget for rettferd og mogleggjer informert avgjersle, noko som er avgjerande for å oppretthalde demokratiske verdiar og prinsipp. I arkivet blir lokalforvaltning, byggesaker, skule- og undervisning, barnevern,

sosialteneste og primærhelsetenester dokumentert. Dokument som sikrar effektiv saksbehandling og som kan vere viktig for å bevisse urett mot enkeltmenneske eller grupper. Arkiva er til for innbyggerane, og handlar om våre innbyggjarar sin demokratiske rett til å få tilgang til og innsyn i det som angår dei. Derfor er offentlege organ underlagde arkivplikt.

Offentlege organ si arkivplikt

I samsvar med arkivlova [§6](#) skal alle offentlege organ ha arkiv, og desse skal vere ordna og innretta slik at dokument er trygge som informasjonskjelder for samtid og ettertid. Offentlege organ skal avlevere eldre og avslutta arkiv til godkjent arkivdepot. I Møre og Romsdal har alle kommunar og fylkeskommunen løyst dette lovkravet og forskrift om offentlege arkiv gjennom Interkommunalt arkiv for Møre og Romsdal IKS. I samsvar med selskapsavtalen skal Interkommunalt arkiv for Møre og Romsdal vere ein regional arkivinstitusjon knytt til heilskapleg samfunnsdokumentasjon. Selskapet skal vere arkivdepot og arkivfagleg kompetanseinstitusjon for eigarane. Selskapet skal forvalte, formidle og styrke arkiva til eigarane, og med dette bidra til måloppnåinga av føresetnader og intensjonar i arkivlova.

- Offentlege organ etter Lov om arkiv §2 pliktar å halde arkivⁱⁱ.
- Offentlege organ skal avlevere eldre og avslutta arkiv til arkivdepotⁱⁱⁱ. Arkivet skal vere ordna og innretta slik at dokumenta er sikra som informasjonskjelder for notid og framtid.
- Rom som offentlege organ nyttar til arkivlokale skal gi arkivmaterialet vern mot skade frå vatn og fukt, brann og annan skadeleg varme, og mot skadeleg påverking frå klima, miljø og skadedyr. Lokalet skal òg verne arkiva mot skadeverk, innbrot og uautorisert tilgang^{iv}

Interkommunalt arkiv for Møre og Romsdal leverer i tillegg tenester innan personvernforordninga til 24 eigarar finansiert gjennom eigen kontingent, og tenester lagde politisk til selskapet: Senter for digitisering av kulturarven, Fylkesfotoarkivet og fylkeskoordinerande teneste i arbeidet med Privatarkiv, dei tre sistnemnde finansiert gjennom driftstilskot frå Møre og Romsdal fylkeskommune.

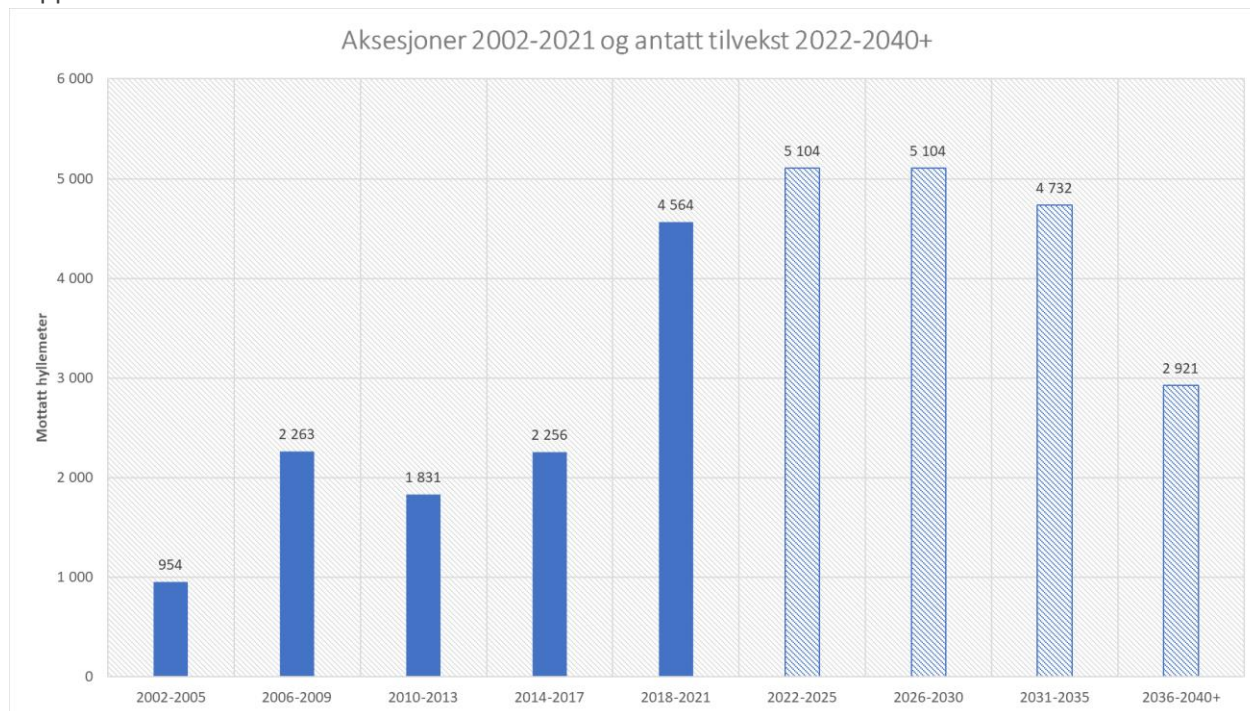
Grunnlag for nye lokale

IKAMR er lokalisert i Ålesund, i leigde lokale og disponerer 2 400 kvm. Dagens løysing for IKAMR oppfyller ikkje lovkrav for bevaring av arkiv. Planløysing, tilkomst, varemottak og kontorplassering er ikkje hensiktsmessig for verksemda og skaper ekstra belastningar for personalet, er i strid med krav i arbeidsmiljøloven og med arbeidsplassforskriften. Det er vurdert teknisk vanskeleg å bygge om eksisterande lokale for å bøte på blant anna mangelfullt brannvern, ventilasjon, temperatur og sikring mot vasskade^{vii}. Leigeavtalen på dagens lokale går ut juni 2027 og bygningane er lagde ut for sal. Selskapet har ikkje kjennskap til status på salsprosess eller planar for eventuell ny eigar.

Selskapet har over tid jobba med eit nøkternt grunnlag for nytt arkivbygg som tilfredsstiller lovkrav og framtidig arealbehov for tenestene. Det blei i perioden 2018-2020 gjennomført klimamålingar^v i arkivdepot. Det blei i 2021 utarbeidd ein teknisk tilstandsrapport over dagens lokale^{vi} og ein forstudie^{vii} for framtidige arealbehov. Desse konkluderer alle med at dagens lokale ikkje held mål med omsyn til forskrift om offentlege arkiv eller arbeidsmiljøloven. I 2022 blei det gjennomført eit omfattande kartleggingsarbeid blant eigarkommunane som resulterte i ein rapport^{viii} over framtidig arealbehov i depotet. Denne rapporten konkluderte med at eigarane har eit framtidig lovpålagt deponeringsbehov på over 30 000 hyllemeter med arkivmateriale.

Rapportane^{viii} viser:

Rapporten konkluderte med at ein har eit framtidig arealbehov som er det dobbelte av dagens nivå. I 2022/2023 har det blitt gjennomført eit skisseprosjekt for nytt bygg^{ix}, som bekreftar og detaljerer framtidige arealbehov. Denne rapporten vurderte tre løysingsforslag: Eitt eksempel på ei løysing basert på offentleg/privat samarbeid; eitt eksempel på offentleg/offentleg samarbeid; og eitt eksempel på kjøp av tomt og IKAMR som byggherre/eigar av eit framtidig bygg.

Samla konklusjon er at IKAMR har eit framtidig arealbehov som krev eit nybygg tilsvarande 4 500 m² (areal til POV (104 m²) og fylkeskommunale tenester (523 m²) er medrekna).

- Dagens lokale vil ikkje dekke det framtidige arealbehovet og er ikkje av ein bygningsmessig standard som tilfredsstiller arkivlova, forskrift om offentlege arkiv eller arbeidsmiljøloven.
- Arkivmagasina er per dags dato 90 % fulle. Vi har gjennomført tiltak med å utplassere ca. 2000 hyllemeter (hm) med arkivmateriale i mellombels lokale. Dette med mål å kunne oppretthalde drifta og unngå mottaksstopp frå eigarane fram til nytt bygg er på plass. Framtidige behov krev meir enn fordobling av dagens depotarealⁱⁱⁱ.
- Kapasiteten i fotomagasinet er sprengd. Dette medfører store avgrensingar i materiale som kan bevarast med risiko for skade eller tap av delar av fotohistoria til Møre og Romsdal.
- Kapasiteten for kontor- og arbeidsplassar er sprengd. Dette medfører avgrensingar i tenesteleveransen for IKA og dei fylkeskommunale tenestene. Det inneber også store avgrensingar i moglegheitene for å auke kapasiteten innan ordning- og digitiseringsprosjekt for eigarane våre.
- Dagens lokale er lagt ut for sal på den opne marknaden og noverande husleigekontraktar går ut juni 2027. Dette tilseier at nytt bygg må vere tilgjengeleg raskt og seinast ved utgangen av 2026.

Behandling i representantskapet 22.04.2022

I representantskapsmøte^x 22.04.2022 i sak 07/22: Sikre arkiv for framtida og sak 08/22 godkjente representantskapet at det blei sett i gang eit skisseprosjekt for nytt bygg til IKAMR.

Vedtak:

1. *Handlingsprogram IKAMR, årsbudsjett 2022 og økonomiplan 2022-2025 vert godkjent. Investeringar 750 000 kr til forprosjekt for «Sikre arkiv for framtida» - Nybygg, og investering i ferdigstilling av oppgradering av sikker sone i websak kr 100 000,-*
2. *Forprosjekt for nye og framtidsretta lokale for IKAMR «Sikre arkiv for framtida» igangsettes.*
3. *Forprosjekt «Sikre arkiv for framtida» finansierast gjennom låneopptak.*

I forbindelse med skisseprosjektet for nytt bygg (2022) undersøkte selskapet moglegheita for at ein av eigarane kunne bygge eit nytt bygg innanfor vedtatt område – Ålesundregionen. Ålesund kommune og Møre og Romsdal fylkeskommune blei spurde. Det blei gjennomført møte med høvesvis Ålesund kommunale eigedomsselskap (ÅKE) og bygg- og egedomsavdelinga i Møre og Romsdal fylkeskommune. Ingen av eigarane hadde på dåverande tidspunkt aktuelle ledige tomter eller kapasitet til å ta på seg seg byggherreansvar og utleigarrolla for selskapet.

Behandling i representantskapet 25.04.2023

I representantskapsmøtet den 25.04.2023, 07/23: Sikre arkiv for framtida – Nytt bygg^{xi}, vedtok representantskapet å utarbeide plan for skisseprosjekt og plan for byggestart.

Vedtak:

1. *Representantskapet tek orienteringa til vitande.*
2. *Representantskapet sluttar seg til at administrasjonen utarbeider sak om forprosjekt og plan byggestart av nytt bygg til representantskapsmøtet i november 2023.*

I 2023 gjennomførte konsulentselskapet Metier på vegner av IKAMR ei vurdering av gjennomføringsmodell for nytt arkivbygg. Dei gjorde ein ny førespurnad til Ålesund kommune og Møre og Romsdal fylkeskommune, samt ein til Statsbygg om eit mogleg samarbeid. Ingen av eigarane eller statsbygg hadde på dåverande tidspunkt aktuelle ledige tomter eller kapasitet til å ta på seg seg byggherreansvar og utleigarrolla for selskapet. Rapporten for gjennomføringsmodell konkluderte derfor med at einaste reelle alternativ for gjennomføring innanfor nødvendig tidsrammer var å gjennomføre prosjektet gjennom eit offentlig-privat samarbeid.

Behandling i representantskapet 26.11.2023

Med bakgrunn i skisseprosjektet og konklusjonane til Metier og Asplan Viak vedkomande val av gjennomføringsmodell og lokalisering av nye lokale vedtok representantskapet i møtet 26.11.2023 å planlegge prosjektgjennomføring etter OPS-modellen i Ålesundsregionen^{xii}:

Vedtak:

- *Representantskapet tek orienteringa til vitande.*
- *Det sendes ut orientering til kommunedirektører og det kalles inn til et eiermøte*
- *tidlig i 2024. Planlegging av byggeprosjektet sett i gang i Ålesundsregionen og blir gjennomført etter OPS-modellen.*
- *Administrasjonen hentar inn ekstern hjelp til førebuing og gjennomføring av prosessen i samsvar med OPS-modellen.*
- *Kostnadane blir finansiert gjennom lånemidlar. Jf Investeringbudsjett.*

Selskapet kontraherte då LPO arkitekter til å utarbeide teknisk kravspesifikasjon og Marstrand Advokatfirma AS (Marstrand) til å utarbeide OPS kontraktsgrunnlag. Det arbeidet blei gjennomført våren 2024 og konkurransegrunnlaget er klart til konkurransegjennomføring.

Vi blei våren 2024 kontakta av Ålesund kommune om eit mogleg samarbeid om realisering av nytt bygg saman med Ålesund kommune. Ålesund kommune har ei tomt under regulering til offentlege formål i Breivika. Denne tomte ser ut til å tilfredsstillе krava til lokalisering vedtatt i representantskapsmøte, krava til grunnforhold (bereeve), krava til sikring mot varig skade (vasskade) og tilgjengelegheit for eigarane.

Ålesund kommune har bedt Ålesund kommunale eigedomsselskap (ÅKE) om å undersøke moglegheitene for å samlokalisere Interkommunalt arkiv for Møre og Romsdal med ny hovudbrannstasjon i Lerstadvegen 525.

Mogleg samarbeid med Ålesund kommune og ÅKE

Styreleiar og dagleg leiar i IKAMR gjennomførte 03.04.2024 eit møte med ÅKE og kommunedirektøren i Ålesund kommune, Jon Steven Hasseldal, og har sidan gjennomført fleire møte med ÅKE.

Tilgjengeleg tomt

I dette møtet diskuterte vi moglegheita for eit samarbeid med ÅKE og Ålesund kommune basert på den aktuelle tomte. Tomta ligg høgt i landskapet. Der er eit naturleg fall mot nord, slik at det er enkelt å drenere. Tomta har god tilkomst og eit ledig udisponert areal i det nordvestlege hjørnet som ser ut til å kunne tilfredsstillе arealbehovet skildra i Skisseprosjektet frå LPO arkitekter (31.03.2023). Tomta er under siste del av detaljregulering og vil derfor raskt vere klar for byggestart.

Før vi kan sette i gang eit mogleg samarbeid med Ålesund kommune er der ei rekke spørsmål som må avklarast: Juridisk- og innkjøpsfagleg vurdering av at Ålesund kommune utviklar, bygger og leiger ut bygget til IKAMR; val av samspelsmodell i utviklingsfasen; og val av klassifisering av leigekontrakten.

Omvendt utvida eigenregi

Vi har saman med bl.a. kommuneadvokaten i Ålesund kommune gjort ei juridisk vurdering av moglegheita for at ÅKE kan utvikle, bygge og leige ut eit bygg til IKAMR. Kommuneadvokaten i Ålesund kommune skriv følgande:

Saka er slik vi tolke det dekt av unntaket for omvendt utvida eigenregi, slik reglane kjem fram i FOA § 3-1, tredje ledd. Bokstav a) jf § 3-2.

Vi finn støtte for dette synet i sjølve teksten i forskrifta i 3. ledd:

«3) Når vilkårene i første ledd er oppfylt, gjelder heller ikke anskaffelsesloven og forskriften når det kontrollerte rettssubjektet inngår kontrakter med

a. det kontrollerende rettssubjektet, eller (...)»

Vidare vil vi vise til rettleiaren punkt 4.3.4. der det heiter:

«Unntaket for utvidet egenregi gjelder også der den kontrollerte enheten inngår en kontrakt om kjøp av ytelser fra den kontrollerende enheten, også kalt omvendt egenregi eller omvendt vertikalt samarbeid, jf. § 3-1 tredje ledd bokstav a.»

Vi kan ellers vise til vedlagde avgjersle frå KOFA i sak 2013/99 ii ^{xiii} som stadfestar dette. Avgjersla er eldre enn forskriftsendringane og rettleiaren, så denne forståinga har lovgjevar gjennomført i seinare regelverk.

For meir om innhaldet i «felles kontroll» viser vi til rettleiaren punkt 4.3.5.

Konklusjon

Vår konklusjon er difor at **ÅKE kan bygge og leige ut til IKAMR utan at dette blir konkurranseutsett fordi situasjonen er dekt av unntaket for omvendt utvida eigenregi**, slik reglane kjem fram i FOA § 3-1, tredje ledd. Bokstav a) jf § 3-2.

Saka blei saksbehandla i sak 44/24 i styremøtet den 13.06.2024 med følgande vedtak:

Vedtak:

- Styret stiller seg bak vurderinga til kommuneadvokaten og innkjøpssjef i Ålesund kommune. Styret vurderer det slik at Interkommunalt arkiv for Møre og Romsdal har moglegheit for å gå til direkte anskaffing av nye lokale frå eigar Ålesund kommune gjennom avtale med Ålesund kommunale eigedomsselskap.

Vi meiner at dette er den løysinga som best gjer det mogleg å realisere eit nytt bygg innanfor framdriftsplan og økonomisk ramme.

Samla anbefaling

Selskapet må ha nye lokale for å kunne ivareta formålet og hovudoppdraget som arkivfagleg kompetanseinstitusjon og godkjent arkivdepot for eigarane. Desse lokala bør leggst i Ålesundsregionen slik at risikoen for tap av kjernekompetanse blir minimert og for å sikre nærleik til sentrale samarbeidspartnarar.

Selskapet har gjort ei grundig vurdering av fordelar og ulemper ved val av gjennomføringsmodell. Vi har gjort ei grundig vurdering av OPS-modellen og eit offentleg-offentleg samarbeid med Ålesund kommune.

Vel vi å inngå avtale med ein av våre største eigarar innanfor rammene av omvendt utvida eigenregi vil det få positive effektar for gjennomføringstida, slik at prosjektet mest sannsynleg kan gjennomførast innan utgangen av 2026, som er ein føresetnad. Tomta som er aktuell i dette prosjektet tilfredsstiller dei spesielle krava som er beskrivne i skisseprosjektet og lokaliseringsanalysen. Her medrekna nødvendig bereevne; arealbehov; høgde over havet; dreneringsmoglegheiter; nærleik til brannstasjonen, nærleiken til brukarane, samarbeidspartnarane, eigarar; og innanfor det geografiske nedslagsfeltet for tilgjengelegheit for dagens tilsette. Ein avtale med Ålesund kommune vil mest sannsynleg også kunne få ein positiv økonomisk effekt i bygge- og

driftsfasen. Dei finansielle vilkåra for kommunen vil sannsynlegvis vere betre. Kommunen vil truleg få betre rente, dei vil berre ha behov for kostnadsdekning og ikkje krav til inntening. Kommunen gir også ei større finansiell sikkerheit enn ei privat verksemd og har lang erfaring med utvikling og drift av spesialbygg.

Selskapet viser til ovannemnde og vil tilrå ein gjennomføringsmodell med eit samarbeid med Ålesund kommune framfor vedtatt gjennomføringsmodell offentlig-privat samarbeid. Det vil vere den mest kostnadseffektive utbyggingsmodellen og vil ivareta eigarane sine forventningar om effektiv ressursbruk.

Vår anfaling er å inngå ein intensjonsavtale om utvikling av prosjektet med Ålesund kommune og at selskapet fremmer sak for alle kommunestyra om forpliktinga til framtidig husleige for godkjente lokale til Interkommunalt arkiv for Møre og Romsdal IKS.

ⁱ [Selskapsavtalen til IKAMR](#)

ⁱⁱ <https://lovdata.no/lov/1992-12-04-126/>

ⁱⁱⁱ <https://lovdata.no/forskrift/2017-12-15-2105/§18>

^{iv} <https://lovdata.no/forskrift/2017-12-15-2105/§7>

^v [Sak 16_23 H Rapport om klimamålinger i arkivmagasiner 2018-2020](#)

^{vi} [Sak 16_23 G Rapport tilstandsvurdering IKA MR.pdf](#)

^{vii} [Sak 16_23 F Sluttrapport forstudie lokaler for IKA MR 2506.pdf](#)

^{viii} [Sak 16_23 E Magasinstatus og magasinbehov ved IKAMR 2022-2050.pdf](#)

^{ix} [Sak 07_23 B Rapport frå Skisseprosjekt.pdf](#)

^x [Protokoll representantskapsmøte IKAMR på Teams 22.4.2022](#)

^{xi} [Protokoll Representantskapsmøte 25.04. 2023](#)

^{xii} [Protokoll Representantskapsmøte 09.11.2023](#)

^{xiii} [Sak 48_24 C 2013-0099 Klagenemndas avgjørelse](#)